

Siniša Ilić, kolaž

Radovi na sceni (radni naslov)

Nacionalna postavka Srbije na Praškom kvadrijenalu scenskog dizajna i scenskog prostora 2019.

Koncept i kustoski tim: **Maja Mirković**, kostimografkinja; **Siniša Ilić**, vizuelni umetnik, i **Bojan Đorđev**, pozorišni reditelj.

Postavka se realizuje kroz **dve ravnopravne selekcije**, radnih naslova *Scenski krajolik* i *Pregled scene*.

1. *Scenski krajolik* čine odabrani radovi pozvanih autora/ki kulturne i umetničke scene; selekcija uključuje istraživački rad i produkciju novog kolektivno strukturiranog rada.
2. *Pregled scene* predstavlja selekciju umetničkih radova pristiglih na javni konkurs (poslednje četiri godine), prikazan kroz dokumentaciju.

Ključno pitanje *Radova na sceni* jeste: kako da govorimo o scenskom dizajnu, ako ne govorimo o uslovima u kojima se on dešava?

Autori/ke po pozivu (po abecednom redu): **Milutin Dapčević**, glumac; **Mirjana Dragosavljević**, istoričarka umetnosti i kustoskinja; **Dušica Dražić**, vizuelna umetnica; **Vladimir Pejković**, kompozitor; **Katarina Popović**, grafička dizajnerka i dizajnerka procesa; **Tanja Šljivar**, dramska spisateljica; **Igor Vasiljev**, scenograf i kostimograf.

Ključne reči: scenski dizajn, dizajn scene, interdisciplinarnost, kulturna politika, scenski krajolik, istraživanje, kolektivni rad, samo(iz)gradnja, konkurs – pregled produkcije, institucije kulture, nezavisna scena.

Kratak opis:

Projekat *Radovi na sceni* ispituje pojmove: *dizajn scene*, *scena*, *umetnička scena* i istražuje njihove međusobne uticaje i načine na koje se *redizajniraju* kroz različite koncepcije kulturnih politika. *Radovi na sceni* uključuju istraživanje sa fokusom na dizajn pozorišne i izvođačkih umetnosti i postavku u izložbenom prostoru Srbije u okviru Kvadrijenala (u daljem tekstu: Postavka). Projekat je zasnovan na istraživanju markantnih događaja iz istorije kulturne politike Jugoslavije i Srbije koje pozvani autori/ke za potrebe Postavke interpretiraju i prostorno insceniraju alatima scenskog dizajna. Oslanjajući se na svoja iskustva kolektivnog rada, kustoski tim *Radova na sceni* poziva autore/ke u zajednički poduhvat osmišljavanja Postavke, pri čemu se podjednaka važnost pridaje samoj Postavci, kao i procesu njene pripreme. Pored pozvanih autora/ki, ravnopravnu selekciju čine i radovi odabrani na konkursu, koji predstavljaju pregled produkcije u široko shvaćenom polju izvođačkih umetnosti u periodu 2015–2019. godine (preciznije definisano u tekstu konkursa).

Samo(iz)gradnja

Pojam Samo(iz)gradnje, definisan od strane komesarki i programskog saveta, proširujemo i elaboriramo kroz problematizaciju pitanja položaja i značenja individue i individualnog, u kontekstu kolektivnog rada i samoizgradnje pojedinca/ke kroz kolektivnu praksu.

Samo(iz)gradnju ne shvatamo kroz izolaciju i kompeticiju subjekta karakterističnu za neoliberalno društveno uređenje, već kao razvoj potencijala svih pojedinaca/ki u društvu koje to omogućava i zagovara ne bi li i samo napredovalo.

Radovi na sceni – scenski dizajn / dizajn scene

Koristeći pojam *dizajn scene*, analiziramo kulturne politike koje oblikuju – *dizajniraju*, prostor u kojem se razvijaju i redefinišu umetničke prakse. Kroz scenski dizajn, kao alat,

promišljamo politike institucija kulture, nezavisne ili samoorganizovane scene, uslove u kojima umetnost nastaje, kao i proizvodnju fizičkog prostora za umetnost, kao resursa i otvorenog koda (*open source-a*) u sadašnjem vremenu. *Radovi na sceni* se ne fokusiraju na specifičan istorijski period, već na dva koncepta koji *dizajniraju* opstanak umetnosti na sceni: njenu produkciju i regulaciju kroz državne institucije kulture i produkciju vezanu za nezavisnu, samoorganizovanu umetničku scenu. Polazeći od takvog kontrapozicioniranja, ovo istraživanje obuhvata periode socijalizma i restauracije kapitalizma, kao dva različita društvena modela proizvodnje – u ovom slučaju, umetničke.

Kao osnovu projekta biramo markantne događaje kulturne politike Jugoslavije i Srbije, sa fokusom na one koji ustanovljavaju uslove rada – osnivački akti, kongresi, zakoni, manifestacije, događaji, proglašeni, dekreti, statuti udruženja i njihova prateća dokumentacija kroz fotografske arhive. Uočavamo da izabrani događaji istovremeno proizvode i fizička mesta za izvođačko delovanje i određeni prostor javnog diskursa kao *prostor scene*, kao polja na kojima je moguće razvijati različite oblike pozorišne, izvođačke i umetničke produkcije u širem smislu. U odabiru ovih amblematičnih istorijskih događaja-kao-materijala, kojima se dugoročno oblikuje scena, zanima nas pojam *odluke* – načini i uslovi donošenja, te potencijal odluke za delanje u polju javnog.

Neki od događaja na kojima se zasniva istraživanje jesu: Krležino odbacivanje socijalističkog realizma, Stupičino ustanovljavanje i izgradnja Jugoslovenskog dramskog i drugih pozorišta, osnivanje festivala, nova paradigma u izgradnji memorijalnih prostora, konsekvence Kongresa kulturne akcije, manifesti samoorganizacije na nezavisnoj sceni u uslovima tržišne ekonomije, uvođenje modela kulturnih industrija i sl. Odabranu dokumentarnu građu kustosi nude autorima/kama kao radni materijal, neku vrstu *script-a*, koji je polazište daljeg prevođenja u umetničke intervencije koje će definisati prostornu, ali i vremensku dimenziju Postavke.

Formalnu temu *Radova na sceni* i same Postavke predstavlja pitanje – kako umetnička praksa scenskog dizajna mapira kote svog izražajnog aparata u potrazi za sopstvenim jezikom. Pokušaj govora o scenskom dizajnu kao jednoj vrsti celovitog oblikovanja ovde ne počiva na težnjama univerzalističkih tradicija. Ono što predlažemo jeste promišljanje sopstvenih granica, koje se istovremeno održavaju poroznim, propusnim, pa i otvorenim.

Postavka *Radovi na sceni*: formati i metodologija:

Segment 1 – Scenski krajolik – prostorno scenska celina

Radovi na sceni insistiraju na interdisciplinarnom i kolektivnom radu koji je u suprotnosti sa tržišnom hiperprodukcijom i konfekcijskim shvatanjem umetničke proizvodnje. Projekat nije fokusiran samo na reprezentaciju. On je strukturalan i interventan u samom pristupu radu, čime naglašava činjenicu da procese umetničke proizvodnje neminovno prate i razmena znanja, istraživački i samoobrazovni procesi. Takvim polazištem *Radovi na sceni* proširuju format Postavke kao *dogadjaja* u višemesečni kolektivni umetničko-istraživački *radni proces*, namenjen ojačavanju intermedijalnog pristupa likovnosti prostora izvedbe, scenskog iskustva i dizajna.

Radovi na sceni koncipirani su od strane umetnice i dva umetnika koji tokom dužeg niza godina saraduju u polju izvođačkih umetnosti, a koji ovom prilikom kroz ulogu kustoskog tima iniciraju proces *Radova na sceni*, u kojem pozvani autori/ke artikulišu format i metodologiju rada. Promenljiva dinamika kolektiva redefiniše izraz svakog učesnika/ce – idejnu, scensku, izvedbenu, tekstualnu, zvučnu i vizuelnu formu i sadržaj. Kroz nekoliko faza intenzivnih radnih sesija, pozvani autori/ke koncipiraju i realizuju *scenski krajolik* – koji materijalno, diskurzivno i performativno čini celinu Postavke.

Segment 2 – Konkurs, Pregled scene

Radovi odabrani na konkursu deo su zvanične Nacionalne postavke Srbije na PQ 2019. Predstavljeni su putem dokumentacije u samom prostoru Postavke i kao arhiva dostupna na internetu. Svrha konkursa je da pruži uvid u tekuće prakse scenskog dizajna umetnica/ka koji deluju na teritoriji Srbije i domaćih umetnica/ka koji svoje prakse ostvaruju izvan granica naše zemlje. Konkurs poziva umetnike/ce koji deluju unutar i van institucija, čiji su radovi izvedeni na zvaničnim scenama i u alternativnim prostorima, u *mainstream* i/ili nezavisnim produkcionim uslovima. Cilj konkursa je da mapira umetnički i profesionalni rad u svim oblastima vezanim za scenski dizajn i prikaže savremene izraze u oblasti scenskog dizajna i prostora, posebno autorskih pozicija i inicijativa koji u svom radu ispituju granice pojedinačnih disciplina, prostora izvedbe, autorskih konvencija, proširujući polje delovanja sopstvene prakse i same umetničke forme. Konkurs raspisuju MPU i SCEN.

Pozvane autori/ke:

(po abecednom redu) **Milutin Dapčević**, glumac; **Mirjana Dragosavljević**, istoričarka umetnosti i kustoskinja; **Dušica Dražić**, vizuelna umetnica; **Vladimir Pejković**, kompozitor; **Katarina Popović**, grafička dizajnerka i dizajnerka procesa; **Tanja Šljivar**, dramska spisateljica; **Igor Vasiljev**, scenograf i kostimograf.

Izbor autorki i autora koncipiran je kao mozaik različitih umetničkih i teorijskih pozicija u procesima zajedničkog kreiranja umetničkog rada. Autori i autorke imaju iskustvo u široko shvaćenim praksama izvođačkih umetnosti, koje se kreću od institucionalnih produkcija i uslova rada do nezavisnih projekata, te od transdisciplinarnih do medijski definisanih praksi. Ovakav izbor kombinuje različita radna iskustva potrebna za rad i realizaciju Postavke: scenografsko i kostimografsko oblikovanje prostora (Igor Vasiljev), kritičko istraživanje i performativnu dekonstrukciju prostora (Dušica Dražić) i procesa koje on uslovljava i pokreće kod publike (Katarina Popović), istraživanje različitih žanrova kroz zvuk i kompoziciju (Vladimir Pejković), mogućnosti izvedbe narativa kroz tekst i njegovu ekspresivnost (Milutin Dapčević), tekstualno-dramaturško preiščitavanje istorijskih materijala i izvora (Tanja Šljivar) i kustosko istoričarsko dramaturški pogled na celinu rada (Mirjana Dragosavljević). Svi pozvani autori i autorke realizuju svoju praksu u Srbiji, regionalno i na međunarodnoj umetničkoj sceni.